

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Lietuvos moterų
lobistinė organizacija

Rekomendacijos dėl moterų reintegracijos į darbo rinką

Nemokamas priežiūros darbas: Kieno pareiga?

Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Projektą koordinuoja Lietuvos moterų lobistinė organizacija

www.lmlo.lt/kieno-pareiga

Moterys, siekiančios grįžti į darbo rinką po ilgesnės pertraukos (vaiko priežiūros atostogos, grįžimas į darbą pasibaigus būtinybei prižiūrėti/slaugyti sergančius, neįgalius, senyvo amžiaus šeimos narius), patiria kompleksą iššūkių: prarastos arba nebeaktualios kompetencijos ir įgūdžiai, todėl sumažėjusios galimybės įsidarbinti, pasikeitę ar prarasti pasitikėjimo savimi, socializacijos, komunikacijos gebėjimai, tebeišliekantis nepalankus požiūris į moterį-darbuotoją, turinčią priežiūros reikalaujančių vaikų, sergančių, neįgalių, senyvo amžiaus artimųjų, nepakankamos galimybės pasinaudoti praktikoje lanksčiomis darbo formomis, nepakankamai palaikanti/palanki lygioms galimybėms, įvairovei ir įtraukčiai darbuotojų kultūra, psichologinės pagalbos ir motyvacijos kėlimo priemonių stoka, netolygus neapmokamo priežiūros darbo pasiskirstymas tarp moterų ir vyrų, nepakankamos priežiūros paslaugos ir kiti iššūkiai.

Rekomendacijos skirtos spręsti šias problemas ir iššūkius su kuriais susiduria moterys, siekiančios reintegruoti į darbo rinką po vaiko priežiūros atostogų bei moterys, prižiūrinčios pagyvenusius, neįgalius, turinčius sveikatos problemų šeimos narius, siekiančios išlikti darbo rinkoje arba reintegruoti po ilgesnės trukmės pertraukos.

1. Sudaryti palankias sąlygas moterims išlikti darbo rinkoje

- Užtikrinti efektyvų Lygių galimybių politikos darbovietėse įgyvendinimą: sudaryti teisinės prielaidas, patobulinant Darbo kodekso 26 str. 6 dalies nuostatas, numatant įgyvendinimo, stebėsenos, atsiskaitomybės už pasiektus rezultatus mechanizmus ir rezultatų viešinimą, šių nuostatų įgyvendinimo priežiūros instituciją ir atsakomybę už lygių galimybių politikos neįgyvendinimą.
- Užtikrinti kad lygių galimybių planai darbovietėse apimtų šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemones, ypač numatytas Direktyvoje 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, bet taip pat ir kitas iniciatyvas, padedančias moterims ir vyrams, auginantiems vaikus ir/ar prižiūrintiems senyvus, neįgalius, sergančius šeimos narius.
- Padėti darbdaviams efektyviai įgyvendinti lygių galimybių politiką, ypač šeimos ir darbo derinimo politikos priemones: pvz., Parengti rekomendacijas/vadovą socialiniams partneriams, padedantį suprasti šeimos ir darbo įsipareigojimų iššūkių turinčių darbuotojų problemas ir pritaikyti jų sprendimo būdus, viešinti Lietuvos ir ES šalių įmonių gerosios praktikos pavyzdžius ir skatinti socialinius partnerius jais pasinaudoti, parengti šeimai palankios darbovietės, lygiausios darbovietės nominacijas ir nuolat viešinti įmonių rodiklius siekiant šių nominacijų.
- Padėti darbdaviams parengti priemones, skirtas išlaikyti darbe moteris, turinčias priežiūros įsipareigojimų ir priemones, skirtas padėti moterims grįžti į darbą. Tokios priemonės galėtų apimti paketą paslaugų: lanksčios, nuotolinės, hibridinės darbo formos ar grafikai; įgūdžių atgavimo/tobulinimo kursai, vaikų priežiūros galimybės darbe arba išorinių paslaugų teikėjų, mentorystės programos, psichologinės pagalbos paslaugos, periodinė komunikacija su moterimis ir tėvais vaiko priežiūros atostogose ar prižiūrinčio asmens

atostogose, individualios situacijos vertinimas moterų, ketinančių palikti darbą dėl artimųjų priežiūros, ir pagalba ieškant sprendimų.

- Inicijuoti ir, pasitelkus nevyriausybinės organizacijas, įgyvendinti tęstinės visuomenės informavimo kampanijas, skatinančias moteris ir vyrus efektyviai ir tolygiai dalintis neapmokamu priežiūros darbu namuose, keičiančias visuomenės požiūrį į „moteriškus“ ir „vyriškus“ darbus, viešinti gerosios praktikos pavyzdžius, moterų ir vyrų požiūrį keičiančias sėkmės istorijas ir kt. taip sudarant lygiavertės galimybės moterims dalyvauti darbo rinkoje.

2. Sudaryti palankias sąlygas moterims grįžti į darbo rinką po ilgesnės pertraukos

- Užtikrinti Darbo kodekso 28 straipsnio „Darbuotojo šeiminių įsipareigojimų gerbimas“ nuostatų, 131 straipsnio nuostatos „Darbdavys užtikrina darbuotojo teisę po tikslinių atostogų grįžti į tą pačią ar lygiavertę darbo vietą (pareigas) ne mažiau palankiomis negu buvusios darbo sąlygomis, įskaitant darbo užmokestį, ir naudotis visomis geresnėmis sąlygomis, įskaitant teisę į darbo užmokesčio padidėjimą, į kurias jis būtų turėjęs teisę, jeigu būtų dirbęs.“ Ir kitų straipsnių nuostatų, padedančių derinti darbuotojų šeimos ir darbo įsipareigojimus, efektyvų įgyvendinimą.
- Tobulinti Užimtumo tarnybų specialistų gebėjimus efektyviai teikti specializuotas, pritaikytas, klientui palankias paslaugas moterims, siekiančioms reintegrotis į darbo rinką po ilgesnės trukmės laikotarpio, kuris buvo skirtas neįgalių, senyvų, sergančių šeimos narių priežiūrai. Tam Užimtumo tarnybų specialistams gali būti organizuojami tiksliniai, į praktiką orientuoti būtinieji kursai, padedantys suprasti šių moterų ypatybes, galimybes ir poreikius bei padedantys pasiūlyti efektyviausias paslaugas.
- Užtikrinti Užimtumo tarnyboms galimybes, bendradarbiaujant su išoriniais paslaugų teikėjais, moterų nevyriausybinių organizacijomis, teikti moterims, siekiančioms grįžti į darbo rinką kompleksą reikiamų paslaugų: karjeros konsultavimo ir mentorystės, įgūdžių atgavimo ir tobulinimo, (kartu suteikiant trumpalaikes priežiūros paslaugas prižiūrimiems asmenims, kai moteris mokosi).
- Užtikrinti skaitmeninių įgūdžių ugdymą/tobulinimą visuose gebėjimo ugdymų mokymuose, taip padedant išvengti skaitmeninės atskirties ir didinant įsidarbinimo, išlikimo darbo rinkoje galimybes ir galimybes pasinaudoti sparčiai skaitmenizuojamomis paslaugomis.
- Užtikrinti specializuotą, tikslinę pagalbą moterims, siekiančioms grįžti į darbo rinką kaip savarankiškai dirbantys asmenys: specializuotos konsultacijos, reikiami mokymai, subsidijos ir pan.
- Užtikrinti kad visuose mokymuose dalyviams būtų suteikti įgytų žinių sertifikatai.
- Užtikrinti Užimtumo tarnybų specialistų gebėjimus teikti neutralias lyčių atžvilgiu darbo paieškos, konsultavimo, įdarbinimo paslaugas, neskatinant profesinės darbo rinkos segregacijos pagal lytį.
- Pasitelkiant savivaldybes, bendruomenes, nevyriausybines organizacijas užtikrinti, kad lengvai suprantamu būdu pateikiama informacija apie galimybes grįžti į darbo rinką ir Užimtumo tarnybų pagalbą siekiant įsidarbinti, pasiektų moteris, ypač ilgesnį laiką prižiūrinčias senyvo amžiaus, sergančias, neįgalias šeimos narius.

- Pasitelkti moterų nevyriausybines organizacijas, kitus paslaugų teikėjus, siekiant suteikti šioms moterims psichologinę pagalbą, padėti atstatyti jų savivertės suvokimą, įžvelgti galimybes, paskatinti motyvaciją grįžti į darbo rinką.
- Padėti Užimtumo tarnyboms kompleksiškai spręsti moterų, grįžtančių į darbo rinką po ilgesnės pertraukos, skirtos senyvo amžiaus, neįgalių, sergančių artimųjų slaugai ir priežiūrai ar moterims po ilgos trukmės vaiko priežiūros atostogų įsidarbinimo iššūkius, parengiant ir skatinant taikyti atvejo vadybos principu. kompleksinį paslaugų teikimo algoritmą.

3. Gerinti viešųjų paslaugų, vaikų priežiūros paslaugų, o ypač socialinių priežiūros paslaugų namuose, pakankamumą, pasiekiamumą, prieinamumą, įperkamumą, lankstumą ir kokybę ne tik miestuose, bet ir kaimuose, ypač vieniems gyvenantiems asmenims, taip sudarant sąlygas išlikti darbo rinkoje ar sklandžiau grįžti į darbą

- Plėsti galimybes pasinaudoti vaikų priežiūros paslaugomis, įskaitant trumpalaikę priežiūrą prireikus, skatinti vaikų priežiūros įstaigų lankstesnes darbo valandas ir galimybes pasinaudoti šiomis paslaugomis savaitgaliais ir švenčių dienomis.
- Tobulinti sveikatos priežiūros paslaugų ir socialinių paslaugų namuose pasiekiamumą, pakankamumą, įperkamumą, lankstumą, patikimumą, kokybę.
- Skatinti savivaldybes užtikrinti asmenų individualų informavimą lengvai suprantama kalba apie tai, kokią pagalbą jie gali gauti, ir kur turi kreiptis.
- Užtikrinti prieinamą/įperkamą specializuotą psichologinę pagalbą moterims, prižiūrinčioms senyvus, neįgalius, sergančius, ypač psichikos sveikatos sutrikimų turinčius asmenis, pasitelkiant moterų nevyriausybines organizacijas, bendruomenes kurti ir palaikyti neformalias paramos/pagalbos grupes.
- Skatinti vyrų įsitraukimą į vaikų sergančių, neįgaliųjų, senyvo amžiaus artimųjų priežiūrą, skatinti vyrus ne tik naudotis neperleidžiamomis tėvystės atostogomis, bet ir vaikų priežiūros atostogomis bei prižiūrinčio asmens atostogomis, taip gerinant sąlygas moterims išlikti darbo rinkoje ar reintegruoti į darbo rinką.
- **Kompleksinei šeimos ir darbo įsipareigojimų problemai, apimančiai visą eilę iššūkių, spręsti galėtų būti pasitelkta inovatyvi priemonė: Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo (DŠD) paslaugų centrai, grįsti visuminiu požiūriu bei vieno langelio principu.** Remiantis šio LMLO vykdomo projekto rezultatais ir užtikrinant projekto rezultatų tęstinumą galėtų būti parengta ir apsvaistyta su suinteresuotomis organizacijomis, savivaldybėmis, moterų NVO, bendruomenėmis DŠD paslaugų centrų koncepcija, o koncepcijos pagrindu parengtas centro ir jo veikimo modelis galėtų būti ištestuotas pilotinėse savivaldybėse. Įvertinus pilotinių modelių efektyvumą, DŠD centrų tinklas galėtų būti įkurtas ir išplėtotas veikiančių NVO pagrindu kaip pilotinis projektas.